

CHET TILLARINI (INGLIZ TILI) ZAMONAVIY INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANGAN HOLDA O'QITISHNING AFZALLIGI

Talipova Nilufar Abduvasikovna

O'zbekiston davlat konservatoriyasi huzuridagi Botir Zokirov nomidagi milliy
estrada san'ati instituti

O'zbek tili, sport va ijtimoiy fanlar" kafedrası katta o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada chet tillarini (ingliz tili) zamonaviy interfaol metodlardan foydalangan holda o'qitishning afzalligi tahlil qilingan. Mamlakatimizda ta'lim muassalari hamda, nodavlat o'quv muassasalarida bugungi kunda chet tillarini o'rganishga bo'lgan ehtiyoj tufayli chet tillarini (ingliz tili) o'qitishning zamonaviy interfaol usullar yordamida, yangicha metodologiyalardan foydalanib fundamental, kommunikativ metodlar qiyosiy tahlil etilgan. Ularning ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyati ko'rsatilib ilmiy jihatdan yoritilgan. Bugungi kun pedagogik texnologiyalardan foydalangan holda talabalarni chet tillarini (ingliz tili) zamonaviy yo'llari xorijiy davlatlar ta'lim tizimi orqali o'rgatishning zamonaviy yo'llari haqida fikr yuritilgan.

***Kalit so'zlar:** chet tillari, interfaol metodlar, tilni mustaqil o'rganish, ta'lim texnologiyalari, loyiha, qiziqish, faollik, interaktiv metodlar.*

ABSTRACT

This article analyzes the advantages of teaching foreign languages (English) using modern interactive methods. Due to the need to learn foreign languages today in our country's educational institutions and non-state educational institutions, the fundamental, communicative methods of teaching foreign languages (English) using modern interactive methods and using new methodologies have been comparatively analyzed. Their role and importance in the educational process is scientifically explained. Today, modern ways of teaching foreign languages (English) to students through the educational system of foreign countries were discussed using pedagogical technologies.

***Key words:** foreign languages, interactive methods, independent language learning, educational technologies, project, interest, activity, interactive methods.*

KIRISH

Bugungi kunda talaba-yoshlarni chet tillarini o'rganishga asosiy e'tibor qaratilmoqda va shu bilan birga ularning shaxsiyati va o'ziga xos ichki dunyosiga ham alohida ahamiyat qaratilmoqda. Shuning uchun bugungi kun pedagogining

asosiy maqsadi dars jarayonida talaba-yoshlarda tushunarli va albatta qiziqarli metodlardan foydalanish maqsadga muvofiqdir. So'nggi yillarda ta'lim muassalarida yangi axborot texnologiyalaridan foydalanish masalasi tobora ko'proq e'tibor berilmoqda. Jahonda jadal sur'atlar bilan rivojlanayotgan integratsiyalashuv jarayoni va xalqlarning ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy hamkorligi chet tillarni o'rganishga qiziqish, ehtiyoj va intilishni kuchaytirib yubordi. Rivojlangan mamlakatlar ta'limi amaliyotida xorijiy tillarni o'rganishni kichik yoshdan boshlash lingvopsixologik jihatdan maqsadli hisoblanib, xususan, Koreya, Yaponiya, Xitoy kabi mamlakatlar tajribasida maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarga ta'lim va tarbiya berishning eng optimal usullari yo'lga qo'yilgan. Dunyoda olib borilayotgan ilmiy izlanishlarda bolalarni maktabga sifatli tayyorlash uchun ta'lim dasturlari, innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash metodikasini takomillashtirish, xorijiy tilni o'rgatish mazmunini modernizatsiyalashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Jahon amaliyotida chet tillarini bolalarga ularning yosh xususiyatlaridan kelib chiqib o'rgatishni rivojlantirishga karatilgan ilmiy izlanishlar olib borilmoqda. Jumladan, Ispaniyadagi Mursiya universitetida maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tillarini qo'shiqlar va ertaklar asosida o'rgatish, Gretsiyadagi Ayyonina universitetida axborot texnologiyalari vositasidan, Erondagi Islamik Azad universitetlarida raqamli o'yinlardan foydalanish bo'yicha ilmiy tadqiqot ishlari alohida ahamiyatga molik bo'lib, ushbu xorijiy tajribalarni o'rganish va hamkorlik tadqiqotlarini olib borish zaruriyatiga aylanganini izoxdaydi. Bu nafaqat yangi texnik vositalar, balki o'qitishning yangi shakllari va usullari, o'quv jarayoniga yangicha yondoshishdir. Chet tillarni o'qitishning asosiy maqsadi ta'limda kommunikativ madaniyatini shakllantirish va rivojlantirish, chet tilini amaliy o'zlashtirishga o'rgatishdir.

Tadqiqot jarayonida ingliz tilini o'rgatish va o'rganishning mashhur usullaridan, internet manbalaridan foydalanildi. Maqolani yozish davomida nazariy-deduktiv xulosa chiqarish, analiz va sintez, mantiqiylik tamoyillardan foydalanildi. O'qituvchining vazifasi har bir talaba uchun tilni amaliy o'zlashtirish uchun sharoit yaratish, har bir o'quvchiga o'z faolligini, ijodkorligini namoyish etishiga imkon beradigan shunday o'qitish usullarini tanlashdir. O'qituvchining vazifasi chet tillarini o'qitish jarayonida talabaning bilish faoliyatini faollashtirishdir. Hamkorlikda o'rganish, loyiha metodikasi, yangi axborot texnologiyalaridan foydalanish, Internet-resurslar kabi zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'quv jarayonida shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni amalga oshirishga yordam beradi, bolalarning qobiliyatlari, ularning o'rganish darajasini hisobga olgan holda o'qitishning

individualizatsiyasi va farqlanishini ta'minlaydi. Chet tili darslarida kompyuterni o'qitish dasturlari bilan ishlash shakllariga quyidagilar kiradi: so'z boyligini o'rganish; talaffuz qilishni mashq qilish; dialogik va monologik nutqni o'rgatish; yozishni o'rgatish; grammatik hodisalarni ishlab chiqish.

Internet-resurslardan foydalanish imkoniyatlari juda katta. Global Internet dunyoning istalgan nuqtasida joylashgan talabalar va o'qituvchilar uchun zarur bo'lgan har qanday ma'lumotni olish uchun sharoit yaratadi: mintaqaviy geografik materiallar, yoshlar hayotidagi yangiliklar, gazeta va jurnallardan maqolalar va boshqalar.

Darslarda ingliz tilida Internet yordamida bir qator didaktik muammolarni hal qilish mumkin: global tarmoq materiallaridan foydalanib o'qish ko'nikma va malakalarini shakllantirish; maktab o'quvchilarining yozish qobiliyatini oshirish; talabalarning so'z boyligini to'ldirish; talabalarning ingliz tilini o'rganish motivatsiyasini shakllantirish. Bundan tashqari, bu ish maktab o'quvchilarining ufqini kengaytirish, ingliz tilida so'zlashadigan mamlakatlarda tengdoshlari bilan ishbilarmonlik munosabatlari va aloqalarini o'rnatish va qo'llab-quvvatlash uchun Internet-texnologiyalar imkoniyatlarini o'rganishga qaratilgan. Talabalar Internetda o'tkaziladigan testlar, viktorinalar, tanlovlar, olimpiadalarda ishtirok etishlari, boshqa mamlakatlardagi tengdoshlari bilan yozishmalar, suhbatlar, videokonferensiyalar va h.k.larda qatnashishlari mumkin.

Talabalar hozirda loyihada ishlayotgan muammo haqida ma'lumot olishlari mumkin. Ommaviy kompyuterlashtirishning mazmunli asoslari zamonaviy kompyuter aqliy mehnat sharoitlarini, umuman, uning har qanday ko'rinishini optimallashtirishning samarali vositasi ekanligi bilan bog'liq. Kompyuterning bir o'ziga xos xususiyati bor, uni boshqalarga o'rgatish uchun vosita sifatida va bilimlarni egallashda yordamchi sifatida ishlatishda aniqlanadi, bu uning jonsizligi. Mashina foydalanuvchi bilan "do'stona" aloqada bo'lishi mumkin va ba'zi paytlarda uni "qo'llab-quvvatlaydi", ammo u hech qachon g'azablanish alomatlarini ko'rsatmaydi va sizni zerikkan deb his qilishingizga imkon bermaydi. Shu ma'noda, kompyuterlardan foydalanish, ehtimol o'qitishning ayrim jihatlarini individualizatsiya qilishda eng foydalidir. Maktabda chet tilini o'rganishning asosiy maqsadi kommunikativ kompetensiyani shakllantirishdir, boshqa barcha maqsadlar (tarbiyalash, o'qitish, rivojlantirish) ushbu asosiy maqsadni amalga oshirish jarayonida amalga oshiriladi. Kommunikativ yondashuv muloqotni o'rgatish va Internet faoliyatining asosi bo'lgan madaniyatlararo ta'sir o'tkazish qobiliyatini shakllantirishni o'z ichiga oladi. Aloqa tashqarisida Internetning ma'nosi yo'q - bu xalqaro ko'p millatli, madaniyatlararo jamiyatdir, uning hayoti dunyodagi millionlab

odamlarning elektron aloqasiga asoslangan bo‘lib, bir vaqtning o‘zida gaplashmoqda - bu sodir bo‘lgan ishtirokchilar soni va hajmi bo‘yicha eng katta suhbat. Unga darsda qatnashish xorijiy til, biz haqiqiy aloqa modelini yaratamiz.

Hozirgi vaqtda aloqa, interaktivlik, muloqotning haqiqiyliigi, madaniy sharoitda tilni o‘rganish, ta’limning avtonomligi va insonparvarligi masalalariga ustuvor ahamiyat berilmoqda. Ushbu tamoyillar madaniyatlararo kompetensiyani kommunikativ qobiliyatning tarkibiy qismi sifatida rivojlantirishga imkon beradi. Chet tillarni o‘qitishning yakuniy maqsadi chet tilidagi muhitda erkin yo‘nalishni va turli vaziyatlarda etarli darajada javob berish qobiliyatini o‘rgatishdir, ya’ni aloqa. Bugungi kunda Internet resurslaridan foydalangan holda yangi usullar an’anaviy chet tillarini o‘qitishga qarshi. Chet tilida muloqotni o‘rgatish uchun siz materialni o‘rganishni rag‘batlantiradigan va etarli xulq-atvorni rivojlantiradigan haqiqiy, haqiqiy hayotiy vaziyatlarni yaratishingiz kerak (ya’ni aloqa haqiqiyliigi prinsipi deb ataladi). Yangi texnologiyalar, xususan Internet ushbu xatoni tuzatishga harakat qilmoqda. Kommunikativ yondashuv - bu materialni ongli ravishda anglashga va u bilan ishlash usullariga, muloqotga psixologik va lingvistik tayyorgarlikni yaratishga qaratilgan muloqotni simulyatsiya qiluvchi strategiya. Foydalanuvchi uchun Internetda kommunikativ yondashuvni amalga oshirish ayniqsa qiyin emas. Kommunikativ vazifa talabalarga muammo yoki savolni muhokama qilish uchun taklif qilishi kerak, talabalar nafaqat ma’lumot almashadilar, balki ularni baholaydilar. Ushbu yondashuvni o‘quv faoliyatining boshqa turlaridan ajratib olishga imkon beradigan asosiy mezon - talabalar o‘z fikrlarini shakllantirish uchun mustaqil ravishda lisoniy birliklarni tanlashidir. Kommunikativ yondashuvda Internetdan foydalanish juda yaxshi rag‘batlantiriladi: uning maqsadi o‘quvchilarga bilim va tajribalarini to‘plash va kengaytirish orqali chet tilini o‘rganishga qiziqishdir.

Internet-resurslardan foydalangan holda chet tillarini o‘rgatishning asosiy talablaridan biri bu darsda o‘zaro ta’sirni yaratishdir, bu odatda metodikada interaktivlik deb nomlanadi. Interaktivlik - bu "nutq vositalari yordamida kommunikativ maqsad va natijadagi say-harakatlarni birlashtirish, muvofiqlashtirish va to‘ldirish". Haqiqiy tilni o‘rgatish orqali Internet nutq qobiliyatlari va ko‘nikmalarini shakllantirishga yordam beradi, shuningdek lug‘at va grammatikani o‘rgatishda samimiy qiziqish va shuning uchun samaradorlikni ta’minlaydi. Interaktivlik nafaqat hayotdan real vaziyatlarni yaratibgina qolmay, balki talabalarni chet tilida ularga munosib javob berishga majbur qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Axborot texnologiyalarini o‘qitishga joriy etish, axborotni idrok etish va qayta ishlash jarayonini ancha diversifikatsiya qiladi. Kompyuter, Internet va multimediya

tufayli o'quvchilarga keyingi tahlil qilish va saralash bilan katta hajmdagi ma'lumotlarni o'zlashtirish uchun noyob imkoniyat yaratildi. Ta'lim faoliyatining motivatsion asoslari ham sezilarli darajada kengaymoqda. Multimediyadan foydalanish sharoitida talabalar gazetalardan, televizordan ma'lumot olishadi, o'zlari intervyular o'tkazadilar va telekonferensiyalar o'tkazadilar. Til portfeli texnologiyasida chet tilini bilish darajasini baholashning asosiy mezonlari sinov hisoblanadi. Ushbu texnologiyaning ustuvor yo'nalishi ta'lim jarayonini o'qituvchidan o'quvchiga yo'naltirishdir. O'quvchi, o'z navbatida, uning bilim faoliyati natijalari uchun ongli ravishda javobgardir. Yuqoridagi texnologiya talabalarning ma'lumotni mustaqil ravishda o'zlashtirish ko'nikmalarini bosqichma-bosqich shakllantirishga olib keladi. Umuman olganda, til portfeli ko'p funksional bo'lib, ko'p tillilikning rivojlanishiga hissa qo'shadi.

REFERENCES

1. Xalikova , L. U. (2021). THE THEORETICAL BASES OF FOREIGN LANGUAGE IS TEACHING ENGLISH VOCABULARY. *Международный научно-практический электронный журнал «МОЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КАРЬЕРА»*. Выпуск № 25 (том 2) (июнь, 2021). Дата выхода в свет: 30.06. 2021., 109.
2. Халикова, Л. У., & Абдураззаков, Ш. А. У. (2021). ФОРМИРОВАНИЕ МОТИВАЦИИ У СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ ПРИ ИЗУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА. *Academy*, (6 (69)), 43-44. <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-motivatsii-u-studentov-neyazykovyh-spetsialnostey-pri-izuchenii-angliyskogo-yazyka>
3. Халикова, Л. У., & Мустафаева, К. Н. К. (2021). РАБОТА С АНГЛИЙСКИМ АЛФАВИТОМ И ИЗУЧЕНИЕ ОТДЕЛЬНЫХ ГРАММАТИЧЕСКИХ ЯВЛЕНИЙ. *Academy*, (6 (69)), 39-40. <https://cyberleninka.ru/article/n/rabota-s-angliyskim-alfavitom-i-izuchenie-otdelnyh-grammaticheskih-yavleniy>
4. Uktamovna, X. L. (2021). TEACHING COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN MODERN FOREIGN LANGUAGES. *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF THEORETICAL & APPLIED SCIENCES*, 2(6), 53-56. <https://cajotas.centralasianstudies.org/index.php/CAJOTAS/article/view/1896..>
5. Yuldasheva Ma'Mura Bahtiyarovna (2020). HISTORY OF THE ENGLISH UZBEK TRANSLATION. *Theoretical & Applied Science*, (3), 11-14.
5. Yuldasheva Ma'Mura Bahtiyarovna (2020). The organization of the mental lexicon. *Наука, образование и культура*, (1 (45)), 44-45.

6. Bakhtiyarova, Y. M. (2022). RELATION OF COMPARATIVE STYLISTICS WITH TRANSLATION THEORY.
7. Saydivaliyeva, B. S. (2021). ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF PROFESSIONAL SIGNIFICANT QUALITIES. Экономика и социум, (3-1), 273-277. <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=45770178>
8. Saydivaliyeva, B. S. (2021). ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF PROFESSIONAL SIGNIFICANT QUALITIES. Экономика и социум, (3-1), 273-277.
9. Mustaeva, G. S., Saidivalieva, B. S., & Ataeva, G. B. (2022, June). Features of professional vocabulary and its difference from terms. In AIP Conference Proceedings (Vol. 2432, No. 1, p. 060017). AIP Publishing LLC.
10. Mustaeva, G. S., Saidivalieva, B. S., & Ataeva, G. B. (2022, June). Features of professional vocabulary and its difference from terms. In AIP Conference Proceedings (Vol. 2432, No. 1, p. 060017). AIP Publishing LLC.
11. Abdurashidovna, A. N. (2022). YANGI O 'ZBEKISTONDA CHET TILLARNI OMMALASHTIRISH VA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH. *World scientific research journal*, 9(1), 63-70.